

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. LII. Lingus susurronum lingua esse pestilentissimam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

que Mutium, eorumque facinora percersebat. Expectatio omnium erat maxima quid magni venisset in controrsam. Denum hic praelargi pulmonis caustidicus monitus est: Jam tandem de tribus capellis diceret.

Ita sepiissime quod Flaccus canit. Parturiunt montes, sed ridiculus mus nascitur. Suspendens lingua hos partus enititur. Abundat Orbis infami hac sobole. Ubique cernere est præcellum vanæ spei patibulum; in hoc alteri alteros appendimus. Expectamus sæpe grandia & illustria, tandem post longam spem, post operosam expectationem, aut nulla se produunt aut humilia. Hinc ille tot querelæ. Longo me naso suspendit, verba dedit, ductavit me dolis, lactavit spe falsâ, illis mihi turpiter. Sic alter alterum speciosissimis verbis & circumvenit, & suspendit.

Ita illis populus omnis in hoc vanissimæ spei patibulum suspendi se passus, auxilium expectavit ab Ægyptis, sed in suam perniciem. Hinc Isaias infamiam illis & probrum vaticinatus: Ambulatis, inquit, ut descendatis in Ægyptum, & os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in umbrâ Ægypti. Er erit vobis fortitudo Pharaonis in confusione, & fiducia umbræ Ægypti in ignominiam.

Utilissima est ubique locorum hæc suspensio, nusquam non parturiunt montes. Hinc masculi, qui nascuntur inde, innumerati. Sed hoc linguæ vitium non ratio graviter lædit, & subinde omnem amicitiam dissolvit.

Odio beneficium est, expectatum quod diu est. Nec enim semper innocenti joco fit suspensio, frequenter damnum infligit non leve: nam quoties,

Expectatione futuri perdimus presentia? Cui charitas cordi est, suspendium hoc odit, cavetque tam suspendere alios, quam ab aliis suspendi. Lingua Eucharis (& secunda gratia) in bono homine abundat, inquit Siracides. Deus est mare dulcedinis, si lingua sit inde rivulus, maris illius dulcedinem servabit. Lingua Christiano ritu dulcis, studiosius meruit ne quemquam circumveniat, quam ne circumveniat.

CAPUT LII.

Lingua SVSRRONVM, linguam esse pestilentissimam.

Cestius civis Romanus, homo nascitissimus simul & dicatissimus, sed vix ullius ingenii. Marcum Ciceronem acerbe & penitus oderat; sed hoc ei admodum male cessit. Nam cum Ciceronis filius Prætor Asiam obtineret, Cestio convivæ suo in epilogum cenæ festuvarium apposuit, eâ, quam dicemus, arreptâ occasione. Sed prius Cicero junior noscendus nobis est; nam à patris virtute ac ingenio longissime deflexit, planè degener filius, qui præter indoctam urbanitatem nihil habuit, quo laudari posset. Paternum ingenium omne poculis sepelivit; memoriam, quam antea non magnam habuit, inter assiduas commensationes, omnem penitus amisit. Cum ergo Cestium haberet convivam, subinde quæsit, qui vocaretur qui inus sederet? qui servus aliquoties dixit: Cestius est. Sed Ciceroni, qui congiorem quam nominum capaxior erat, Cestii nomen nunquam non iterum elapsum est. Ideo servus sapiens quærenti, quis inus accumberet? ut domino suo veterem saltem memoriam reficere: Hic est Cestius, inquit, qui negavit patrem tuum literas scisse. Evigilavit * Ticongius Cicero ad hanc patri factam injuriam, & mox Cestii flagra iussit adferri, eaque in convivam inum expediti. Ita Ciceroni de tergo Cestii datum est supplicium, quod ore miser deliquerat, id luit tergore.

Lingua hic adfero nullis unquam flagellis, nullis taureis latis expiandum, linguam malam, linguam om-

Tom. I.

nino pessimam. Qui hac utuntur, propriè SVSRRONVS appellantur. Quam autem hoc genus hominum omnibus exitiosum sit & pestilens, hac dictione declarabimus.

§. I.

In primis constare debet, quàm grave sit hoc linguæ vitium. Est enim susurratio, ut theologus ille loquitur, peccatum mortale; quod probò, inquit, quatuor rationibus: primò, ratione præcepti, contra quod agit: secundò, ratione nocimenti, quod intendit; tertio, ratione maledicti & supplicii, quod incurrit; quarto, ratione vitii, quod excedit. A susurrone legem divinam violari, infra demonstrabitur.

De nocimento quod infert susurro, res ipsa loquitur, omnem enim amicitiam inter duos pluresve dissolvit. Quod Ecclesiasticus affirmans: Vir peccator, inquit, tur, inter duos habet amicos, & in medio pacem habentium immittit inimicitiam. Illud autem satis est supplicii, maledicti a Deo, quod idem Ecclesiasticus in susurrone pronuntiat. Gravius autem esse hoc linguæ vitium ipsa etiam detractione, Theologorum princeps Thomas Aquinas explicans: Tamest, ait, maxima sit inter obreccationem, & susurrationem similitudo (nam per utranque bona proximi fama clanculum arroditur, atque minuitur) differunt tamen. Primum sine, quod obreccationi imminutio fame proximi: susurrati vero discordiarum inter amicos disseminatio sit. Deinde nocenti & peccati gravitate: magis enim nocet graviusque peccat, qui proximum amico, quàm qui eundem famam vel honore privare conatur. Hoc ipsum idem sanctissimus doctor confirmans: Nam quando, inquit, amicitia honori præstat, tanto susurratio, per quam amicitia tollitur, detractio, per quam honor leditur, gravius est peccatum. Siracides consentiens: Amico fideli nulla est, inquit, comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius: hunc autem avertit susurro, & hostem efficit. Nec Aristoteles dissentit, qui melius esse ait amari quàm honorari: hinc gravius delictum susurro, quæ omnem tollit amicitiam; quàm detractio vel contumelia, quæ famam tollit, aut honorem. De lingua susurrone, illud Maronis verè affirmari potest:

Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Malum inquietum, indomabile, perturbationis & inquietudinis seminarium. Hæc lingua principes, reges, imperatores, altissima hominum fastigia concussit, & nonnunquam evertit: hæc inter familiares, cognatos, amicos, hæc inter innumeros omnis ordinis & sexus homines, discordias & inimicitias nonnunquam inextricabiles conflagrat. Unde odii & invidii, & armis concurrunt certaturque, nec aliud utrimque quæritur, quàm perniciem extrema & exitium; rem alterius funditus perire, illumque eradicari uterque cupit.

§. II.

Susurronis officium hoc est, ut quod ab uno aliquo audit, arreptis mox auribus excipiat, & rectè referat officium. ad alium, dicatque: En ille hoc contra te dixit. Dicta plerumque auget additque de suo, quod citius flammam excitet. Et tu (solet dicere susurro) eum tibi amicum credebam; nihil minus est: etiam istud coram aliis de te ausus est dicere. Nonnunquam mendaciis narrationem aspergit, ut eum cui talia narrat, gravius in alterum inflammet. Et licet non nisi verissima diceret, id tamen sine scelere non faceret. Eò enim talis narratio quantumvis vera se effundit, ut duos mutuis inter se odiis committat. Imò hoc nonnunquam ex destinato agit susurro, ut utramque partem in mutuas similitates extimulet, lites ac discordias utrimque ferat. Nam quemadmodum à primo excepit quod in alterius aures egressum malevolè, sic ab alterius ore pariter excipit, quæ in pri-

P p p 3

mi aures

mi aures refundat. Hinc utrimque ardent odia, hinc semper grande malum nascitur: hoc est canes & feles in mutua vulnera infligare.

Sen. ep. 123.
circa med.

Sufurronibus Seneca hanc notam apprimat: Pessimum genus hominum videbatur, qui verba gestarent: sunt quidam qui vitia gestant. Horum sermo multum nocet: nam etiamsi non statim efficit, semina in animo relinquit, sequiturque nos etiam, cum ab illis discesserimus, resurrectorum postea malum. Accipiendum hoc de lingualis, adulatoribus, & maxime sufurronibus, qui ab aliis accepta servant, & velut ad alios ferunt & deponunt. Non enim patiuntur perire verba, sed ea tollunt & gestant.

Homines sane pestilentissimi sunt ejusmodi sufurrones, in nullâ familiâ, in nullis caribus, in aulâ nullâ tolerandi. Vix enim spes ulla emendationis est in tam nequam homine. Ideo Salomon cavendum hoc malum præcipiens: Cum defecerint ligna, inquit, exstinguetur ignis: & sufurrone subtrahito, jurgia conquiescunt. Sufurronis lingua pro jucundo spectaculo habet, duos pluresve inter se ita collidere, ut mutuo attritu concidant. Putrida membra sunt sufurrones, quæ nemini non suam putredinem afficiant, vicina omnia inficiunt letali toxico.

§. III.

Horum hominum vilissima est annona; ubique reperiuntur immixti probis, imò & ipsi sæpe probissimi volunt videri, adeò clam fillunt. Davidi Jesse, nondum regi, cum occasio sese offerret occidendi Saulis, illico sufurrones advolarunt, qui urgerent dicerentque: Ecce dies de qua locutus est dominus, Ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei sicut plaverit in oculis tuis. At verò David virum se gessit, nec audiit sufurrones istos, sed contra generoso spiritu obtestatus Numen: Propitius sit mihi Dominus, inquit, ne faciam hanc rem domino meo, ut mittam manum meam in eum, quia Christus Domini est. Et confregit David viros suos sermonibus, & non permisit eos, ut conjungerent in Saul. Quam illis stris mansuetudo in capitale hostem! Nec diu post, abeunte jam Saule, clamabat David: Domine mi rex. Et respexit Saul post se: & inclinans se David prorsus in terram, adoravit, dixitque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium, David quaerit malum adversum te (sufurrones notat) Ecce hodie viderunt oculi tui, quod tradiderit te Dominus in manu meâ in speculâ, sed pepercit tibi oculus meus, &c. En David omnem caulam odii Saulini contra se in sufurrones conficit: Quare audis verba hominum loquentium? Ita enim sentiunt, ita loquuntur & decernunt principes regesque, prout diversorum narrationibus imbuuntur, cum enim ipsi in rem præsentem rarissime veniant, ab ore aliorum pendunt, & auribus hausta suis vocibus remittunt. Hinc in aulis sapissime non exiguus sufurronum numerus. Hoc enim pro se quisque agit, ut domini aures occupet, & aliis, maxime æmulis, ad has aditum præcludat.

Scribanus
Super Relig.
lib. 1. c. 22.
Sufurrones
inter reli-
giosos in-
veniuntur.

Quamvis Sufurrones nuppiam defunt, etiam in sacris caribus inter religiosos viros feminasque inveniendi. Nec in unum contentus fuisse qui talis est, sævit in omnes, cum universam sedibus suis moveat familiam: nam & apud Præsides suos detractit ita sociis, maxime si sub-offensos illos & quacumque causâ fenserit, & apud socios damnat Præsides, idque potissimum cum exacerbationis aliquid inaudierit. Quin si quem viderit commotionem, ubi se in illius familiaritatem insinaverit, exasperat animum, sinistraque Majorum judicia dum recenseret, & acrioribus etiam exacuit, augeat alienationes, ac tanquam dolosis suppositis ignibus accendit flammam. Decurrit inde ad unum è Majoribus denuntiaturus quæ audivit, quorum ipse ferè auctor & incensor primus, dictaque acerbiora sua ori adnectit aliorum, quo fortius superioris animum exulceret. Inde mutuas fouet dissensiones, & emendatis etiam ultro citroque narrationibus accendit, novamque alienationum ma-

teriam indefessus utrimque suggerit. Et dum utrimque partis gratiam venatur, ac placentia gratæ offensis animis enarrat, mutuos odiorum ignes accendit. Neque magni moliminis ea res est; ardentia enim ligna scintilla pertenui succenduntur. Et licet nulla dissensionum vestigia religiosus hic fufurro reperiat, illarum tamen semina ultro spargit, & falsis plurimum delationibus, alitius illa pectoribus inserit, quam multorum annorum labor evellat. Sed his omisiss ad profanos sufurrones transeo: quamvis illorum nemo dici possit religiosus.

§. IV.

Dumæus Doëg pastorum rex, & Ziphæi cives (quod Regum Fasti memorant) cum observasset Saullem graviter in David commotum, mox regias aures occupare studuerunt, & pessima quaque de David narrare, calumnias struere, David in majus odium adducere, verbo, graphicè sufurronum munus exequi. Hos tales dum Chrylostomus regis in Babylone fervis comparat, qui sævam fornacem illam naphâ, & stupâ, & picæ & malis leolis succendebant, & effundebatur flamma super fornacem. Sed quid novi aut miri sic sævisse ignem tam lauto pabulo animatum? Tales omnino sunt ii qui ad hos & illos deferunt, quid alii contra ipsos dixerint, fecerint; addunt de suo, demunt, mentiuntur, ignemque tam validum ac sævum fornaci subjiciunt, ut iracundia flamma erumpat undique. Hos fornacarios & calefactores oracula divina merito maledictos nominant. Si racides apertè: Sufurro, inquit, & bilinguis maledictus, multos enim turbavit pacem habentes. Nec malè filii Belial vocantur. Hoc eos nomine beatus Gregorius insigniens: Si jure, inquit, filii Dei vocantur qui pacem faciunt, præcæ dabo Satanae sunt filii, qui pacem turbant. Eam ob rem Salomon inter homines Deo invisibilis, supremo loco collocat eum qui seminat inter fratres discordias.

Specimen præbeat Theodoros Santabareus homo & Zeno perditissimus. Hic cum non nesciret apud Leonem jam nominatum Imperatorem se gratiâ non valere, hanc stropham commentus est. Leoni etiamnum juveni, Basilii Imperatoris filio, simulatâ benevolentia perfusit, ut cum venatum iret cum patre, pugionem occultum ferret vel in feras, vel in suos aut parentis insidiatores. Non displicuit consilium, nec dolum sufurronis observavit. Hoc apud Leonem filium confecto, ad Basilium parentem se contulit Santabareus, & velut fidelissimus famulorum monuit, porro sibi à filio caveret, qui rectissimas strueret insidias, & parenti necem molieretur. Neque verò se cupere, suis solum verbis haberi fidem, rem ipsam locuturam, modò in venatu pugio furivus quaereretur. Quæritus & inventus est. Hic pater ita fure, filium perditum velle, nec ullam filii defensionem admittente. Et certè oculos eruisset Leoni, Santabareo instigante, ni senatus assiduus precibus sententiam mitigasset. Sufurronem non solum odit Deus, sed etiam execratur. Apertè Salomon: Sex sunt, inquit, quæ edunt hominem, Dominus, & septimum detestatur anima ejus, Eum scilicet qui seminat inter fratres discordias: Et cum utique multo magis execratur, qui inter parentem & filium, velut unius animæ duo corpora, tam pestilentem agit sufurronem.

§. V.

Aves sunt, quæ dicuntur incendiariæ: hæ ad eò rapaces sunt, ut ipsam etiam ignem furentur. Nam ubi prunas vident, carbonem vivum inde subtrahunt, sed quia urentem prædam unguibus sinunt excidere, de facili incendunt domos: Non aliter Sufurrones, ubicumque viderint scintillare igniculum, ubicumque audierint sinistra quid dici contra alium, mox advolant incendiariæ hæ aves, excipiuntque quod mox glisciente lingua in alterius aures deferant. Hinc tot incendia. Id Siracides affirmans: Homo nequam, ait, in ore carnis suæ non desinit, donec

dante incendat ignem. Atque tunc maxime suo se officio prædare functum credit, cum ignis luculentus vixerit. Hoc sanè diaboli artificium est, unum ab altero distrahere, veterem conjunctionem dirimere, amicitias diffuere, familiaritates extinguere: at verò Christi est, oves dispersas colligere, lites componere, animos jungere, pacem conciliare, & hos & istos in pristinam concordiam reducere. Ideo proclamat: *Qui non congregat mecum, spargit.*

Beati ergo pacifici, quoniam filii Dei vocantur. Diabolus ejusque affectus hoc agunt, ut amicum cum amico, domum cum domo, urbem cum urbe, populum cum populo committant per incendiarias has linguas. Os susurronum, diaboli est armamentarium, è quo arma promuntur, quibus liberi in parentes, fratres in sorores, mariti in uxores, cognati in cognatos utuntur. Atque istud quidem subtili sit nequitia. Audies enim susurrones, qui dicant: *Obsecro te, cave dixeris hoc tibi à me narratum, ne res immoretur: ego cerè sub rosa hac tibi velim dicta: quid si alii hoc reserent, ea res mihi fraudi foret, negare enim me talia unquam dixisse.* Ideo ille qui ejusmodi prunas à susurrone accepit, clauso eas servat pectore. Atque hinc immortalia odia, clandestinæ similitudines, pertinax invidia: amici non salutantur, cognati vitantur, veluti sanæ ac nominis pestes: mirantur alii subito mutatos, præsertim cum offensionis causam ignorent. Hoc omne malum à susurronibus est. Ex his repetas qui alterius aures atque animam ejusmodi verbis occupent: Equidem vehementer doleo, mi optime Iohannes, te ita passim traduci, mallem ab alio id audires quam à me: quia tamen fidelitatis hoc officium esse arbitror, silere nequeo, quam horrenda de te spargat ille ipse, in quem plurimum benefici contulisti; miror sanè quod talia de te foras efferre audeat. Ita flare solent diaboli folles; hoc flatu concitatur ignis. Verissimè dixit Salomon: *Verba susurronis quasi simplicitas, & ipsa perveniunt ad intima ventris.*

Sed alium audias susurronem, qui ubi plurima mentitus, dicat nihilominus, non audere se omnia dicere, vix rerum dimidiam partem à te recensitam; admiranda magis ab aliis audienda. En avem incendiariam, ut prunas subijciat moliendo incendio! Atque hoc longè deterius est, quam si omnia fusè deblaterasset.

Spolieri anus nequissima è mediâ susurronum fæce notum sibi dominum accessit, & tanquam fida monitrix: Mi domine, agebat, ille tuus æmulus militem conduxit, ut vitæ tuæ armatas strueret insidias; tuum erit prudenter has declinare, aut vim vi repellere. Eadem furia illum ipsum, quem alteri detulit ut insidiatorem, accedens: O bone domine, agebat, ille vim parat contra te, ego tuæ incolumitatis amans monere volui, ne fortè hosti occurreres imparatus. Ab his vocibus pugna tumultuaria sunt ortæ, sed planè sanguinaria, quas illa Canidia, vetularum pessima, oratione non longâ concitavit. Nunquid & huic anui diabolus par calceorum porrexerit longâ pericâ, dixeritque quod illi trivenefici, Me longè sapientior es.

Neque susurrones tantum, sed ii etiam, qui eos benevole audiunt, gravi supplicio vindicabuntur: Dicitur, si non haberet fur, cui furta venderet, non furaretur; ita prorsus si deessent susurroni benevoli auditores, definiret & ipse obganire ad aures; desint furum hospites, demum & fures non erunt: desint susurronum patroni, tandem nec susurrones erunt.

§. VI.

Quam verè questus est Siracides: *Lingua tertia multos commovet, & dispergit illos de gente in gentem, civitates muratas divitum destruxit, & domos magnatum effodit.* Est lingua verax & est mendax: lingua susurronis, lingua tertia est è duabus illis composita; quæ modò vera, modò falsâ proloquitur, modò ungit, modò pungit; præsen-

tes laudat, absentes vituperat. Hæc lingua, si conatum mendaci illius spectes, Dei regnum turbat universum, & evertit: composita Qualenam hoc regnum Dei? Beatus Paulus opportu-

nissime respondet: *Non est enim regnum Dei esca & potus, Rom. c. 14. sed iustitia & pax & gaudium in spiritu sancto.* Susurronum lingua iustitiam conculcat, pacem eliminat, discordiam excitat, & tristitiam. Atque hoc nonnunquam inde provenit, quod susurro amborum, quos inter se committit, gratiam exambiat. At sæpe non gratiam, quam cuniculis tam iniquis querit, sed grave odium reportat. Quod apertissimè testificatus Siracides: *Susurratori autem, inquit, odium, & inimicitia, & contumelia. Susurro coinquinabit animam suam, & in omnibus odietur.* Hanc ille gratiam meretur, idque jure meritisimo. Nam hoc unum linguæ vitium ceterorum plurima complectitur, adulationem, mendacium, detractionem, & si quæ hujus generis sunt. Et ipsi susurrones plurimis titulis insigniuntur: nam assentatores, aurium servi, Satanæ folles, bellorum incensores, diaboli tubicines vocantur.

Tubicen olim bello captus, & neci addictus est. At ille infimis precibus rogare institit, vitæ suæ parcerent, mortalium neminem à se occisum. Cui iudices responderunt: At eos qui plurimos occiderunt, ad cædes incendiisti classico: actum de te; occidendus es. Eodem forsitan nomine susurrones se purgaverint, neminem à se jugulari: sed eos, o improbi, qui alternis vulneribus se jugulant, in cædes animatis, vestrum est.

Ere ciere viros, Martemque accendere cantu. Virgil l. 6. Vos odia struitis, & contentiones inimicitias incendiis. Eneid. post initium. diabolo charissimi tubicines. Eam ob causam Deus hoc linguæ vitium peculiari lege vetuit: *Non eris criminator nec susurro in populo.* Et quemadmodum Deus alia pleraque linguæ vitia, ita & hoc punire solet, ut quod susurro aliis, hoc idem illi fiat ab aliis. Luculentum ejus rei paradigmata est Antipater Herodis filius, qui immodicâ regni cupiditate incensus in Alexandrum & Aristobulum fratres, alterum ex altero vāstamentum commentus est, quo eos apud parentem in odium adduceret, itaque regno excluderet. His cerè sermonibus paternas aures oneravit, ut uterque fratrum jugulatus fuerit. Sed tandem etiam nequissimi susurronis fraus omnis detecta est, & à patre, à quo gratiam moliebatur, iussus & ipse occidi.

Hoc quivis persuasissimum sibi habeat, in suum se damnum loqui, quidquid demum furivis ejusmodi sermonibus contra alios loquatur. Projectus in altum lapis in jacientem recideret: Penilus in suo ardebat bove: sic lingua noxia suum jugulabit auctorem. Disertissimè monuit Siracides: *Non appelleris susurro, & linguâ tuâ ne capiaris, & confundaris.* Laqueum gerit faucibus, quisquis talem linguam: Hæc non solum alios, sed & suum dominum illaqueabit.

T

CAPVT LIII.

TVMULTVOS Æ Lingue grande vitium describitur.

Non immeritò miratur Magnus Jacobus Apostolus, omne genus animalium tam serpentium & indomabilis, gradientium, quam volantium & natantium domari posse, & etiam subinde cicurari, linguam tamen esse indomabilem. Canem institutio humana pæne simiam efficit; in macellum mittitur, ut æconomus, perferendis litteris aliò ablegatur, ut tabellarius. Quam varia condiscent equi? humanos mores proximè imitatur Elephas. Omnis natura bestiarum & volucrum, & serpentium, & ceterorum domantur & domantur à naturâ humanâ.